

Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Ailelerin Eğitime Katılımı¹

Esin METLİLO²

Bilal YILDIRIM³

Öz

Bu çalışmanın amacı öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılım düzeyinin belirlenebilmesidir. Bu araştırma genel tarama modellerinden betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini Kosova da bulunan resmi ilkokul ve ortaokullarda görevli öğretmenler ve bu okullarda çocuğu öğrenim gören veliler oluşturmaktadır. Kosova'da 2015-2016 öğretim yılında Türkçe, Boşnakça ve Arnavutça eğitim veren ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 300 öğretmen çocukları devlet ilk ve orta okullarında Türk Dili, Boşnak Dili ve Arnavut Dilinde öğrenim gören toplam 105 veli araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Ailenin Eğitime Katılımı Ölçeği (Erdener, 2016) ile toplanan veriler istatistik paket programları ile analiz edilmiştir. Kişisel verilere ilişkin frekans, yüzde, standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri bulunmuştur. Gruplar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için t-testi, tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmada ailelerin eğitime katılımının öğretmen görüşlerine göre yüksek düzeyde olduğu, veli görüşlerine göre de orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, öğretmen, veli, aile katılımı

Educational Participation of Family by Teacher and Parent Views

Abstract

The aim of this study is to determine the level of participation of families in education according to the opinions of teachers and parents. This research is one of the general survey models, descriptive survey model. The upopulation of the study consists of the teachers working in the official primary and secondary schools in Kosovo and the parents of the children in these schools. In the 2015-2016 academic year in Kosovo, a total of 105 parents, whose 300 teachers who volunteered in Turkish, Bosnian and Albanian and participated in the study, studied Turkish, Bosnian and Albanian in public primary and secondary schools constitute the sample of the study. The data obtained were analyzed by statistical package programs. Frequency, percentage, standard deviation and arithmetic mean values were found for personal data. T-test and one-way analysis of variance were used to determine whether there was a significant difference between the groups. In the study, it was determined that the participation of families in education was at a high level according to the opinions of the teachers, and that it was at a medium level according to the parents' opinions. According to this, teachers think that an environment for parents to participate in education more is created, while parents think that this environment is not created enough for them.

Key Words: School, teacher, pupil, parent participation

¹ Bu araştırma Doç. Dr. Bilal Yıldırım danışmanlığında Esin Metlilo tarafından İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında tamamlanan Yüksek Lisans tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

² İZÜ Doktora Öğrencisi, öğretmen Prizren Kosova. ORCID: 0000-0002-7579-180X E-mail: metliloesin@gmail.com.

³ Sorumlu Yazar: Doç. Dr. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0001-6225-5859, e-mail:

bilal.yildirim@izu.edu.tr

Atf: Metlilo, E. & Yıldırım, B. (2021). Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Ailelerin Eğitime Katılımı, *İZÜ Eğitim Dergisi*, 3 (5) 40-58.

DOI: 10.46423/izujed.839888

Extended Abstract

Introduction

In order for the society to be composed of educated individuals, it may be possible by establishing and implementing an education system that will enable new generations to keep up with the changing and developing world. For this, there is a need for an application that will provide students with the skills and understanding that can respond to the expectations of the age, build self-confidence and keep up with the expectations of the age and society. Education is one of the broadest and most versatile fields of activity of the society (Fidan & Erden, 1991). Education continues throughout the life of the individual and includes all the experiences gained during his / her life (Arr, 1996).

Family and school are a learning environment for the student. The family is obliged to teach and show the child the role to be in the family in the future, the social position to reach, the behaviors, skills and abilities expected of him, the values and beliefs that make up national cultures (Ergün, 1994: 21).

The family, as the smallest social institution, constitutes the basic building block of a society. With this feature, the family is also known as the place where the individuals who make up the society are given the first basic education. (Demiral, 2007). Therefore, it is seen that the family and the school have to cooperate within the scope of education (Şişman, 2002: 193). School is one of the basic institutions established to meet the educational needs of the society. It is not possible for the school to bring the desired behaviors to the student alone. An important part of the acquired behaviors is caused by the contribution of the family (Gümüşeli, 2004).

Family participation in education is one of the important factors affecting students' school success. Because the school success of students is not only achieved as a result of teacher-student interaction at school. Parents can also provide very important contributions to their children, complementing the activities in school (Aslanargun, 2007). Teacher-family relationships require regular and effective communication (Aral, Can, Kandır, 2000). Parents and teachers have to inform each other multi-faceted for the benefit of the child (Çelik, 2005). Participation of the family in school processes facilitates the child's adaptation to the school and the family's follow-up of their child. In the teaching process, whether the information conveyed by the teacher is perceived by the student against the desired goal plays a major role in the student's readiness. In this process, mutual needs are met. Under this scope, teachers establish the basis for achieving success by constantly communicating with parents. What a parent knows about his or her child and what a teacher wants to achieve in this teaching process can sometimes be achieved thanks to the formation of this double order as a whole. The formation of this whole can only be achieved in the teacher, student and parent triangle during the education process.

Parents are often more consciously seeking to find the best for their children. However, in the face of ignoring this interest and teachers' continuing education in line with the old system they know, it is expressed in conversations and bilateral meetings that the participation of families in education is not taken seriously, and it is estimated from general observations. In the literature review, it was understood that no scientific study was conducted in Kosovo to determine the participation levels of families in education. For that, the problem sentence of

this research is "What is the level of participation of families in education according to the opinions of teachers and parents?" It was determined as. Purpose of this research is to determine the participation of families in education in the city of Prizren - Kosovo, based on the opinions of teachers and parents. In order to the goal, the following questions were sought:

1. What is the level of participation of families according to the opinions of parents and teachers?
2. According to views on the participation of families in education; Is there a significant difference in terms of teaching language, gender, branch, age, professional seniority, education level and education level?
3. According to the parents regarding the participation of families in education;
- Is there a significant difference according to the degree of affinity, child status, working style, age, education level, income level and native language?

Method

This research is one of the general survey models, descriptive scanning model. The investigation is a descriptive study designed to determine the level of participation of families in education in the city of Prizren, Kosovo, based on the opinions of teachers and parents. The universe of the research consists of teachers teaching in official primary and secondary schools in Kosovo and parents of students studying in these schools. The sample of the study consists of 300 randomly selected teachers teaching Turkish, Albanian and Bosnian in Prizren schools and 105 parents whose native language is Turkish, Albanian and Bosnian in the 2015-2016 academic year. The sample of the study was determined by the stratified sampling method. According to the opinions of teachers and parents who participated in the study, two separate scales, parent and teacher, were used to determine the level of parental participation in education. Scales were applied to parents and teachers. Our data collection tool consists of two parts. The first part consists of personal information, and in the second part, the scale sub-dimensions and questions are prepared in order to fulfill the purpose of the study. In the personal information form, on the parent scale, about the parents themselves; Questions about the level of affiliation, child status, employment status, working style, age, education level, income level, and mother tongue were included. In the personal information form, in the teacher scale, our teachers about themselves; Questions about the language of instruction, gender, branch, age, professional seniority, education level served, education level were included. In the second part, the Joyce Epstein Scale, which consists of 47 items and sub-dimensions of parenting, communication, volunteering, learning at home, and decision-making, was used to apply to parents and teachers. SPSS program was used to analyze the collected data. While analyzing the data, frequency, percentage, and t-test for binary independent variables for personal data and one way ANOVA analysis for more than two variables were performed.

Findings and Discussion

It was founded that 54.3% of parents participating in the study are mothers and 45.7% are fathers. 15.2% of the parents participating in the research do not work for a specific job, 84.2% of them work. It has been founded that 10.5% of these parents are in the 20-29 age range, 31.4% are in the 30-39 age range, 46.7% are in the 40-49 age range and 11.4% are in the age range of

50 and over. It was determined that 13.3% of the parents participating in the study were primary school graduates, 37.1% secondary school, 13.3% two-year university, 27.6% four-year university and 8.6% graduate education. Based on these data, it was understood that the number of university graduates was seen as 52.0%, and the number of middle school graduate parents was higher than primary school graduates. 2.9% of these parents are between 200-500 € / year, 16.2% between 500-1000 € / year, 55.2% between 1000-2000 € / year and 28.6% between 2000 € / year and above. It was understood that the income level. Within the scope of all this information, it shows that the unemployment rate of parents is lower than working parents and 90.0% of the number of families whose income is above 500 € / year. In terms of mother tongue, 33.3% of the parents speak Turkish, 33.3% Bosnian and 33.3% Albanian. 33.3% of the teachers participating in the research teach in Turkish, 33.3% in Bosnian and 33.3% in Albanian. 63% of the teachers participating in the research are women and 37% are men. Of the teachers participating in the study, 12.7% are in the 20-29 age range, 30.7% are in the 30-39 age range, 32.3% are in the 40-49 age range and 24.3% are in the age range of 50 and over. 74% of the teachers were included in the research work in primary schools and 26.0% in secondary schools. According to the research information, most of the teachers (76.3%) are undergraduate degrees.

Parents' participation in education is at a high level ($\bar{x} = 3.52$) according to teachers' opinions, and medium ($\bar{x} = 3.32$) according to parents' opinions.

Parents' participation in education; It is at a medium level ($\bar{x} = 3.32$) compared to teachers who teach Turkish, a higher level ($\bar{x} = 3.59$) than teachers who teach in Bosnian, and a higher level ($\bar{x} = 3.66$) than teachers who teach in Albanian. There is a significant difference ($p < 0.05$) in the volunteering sub-dimension of the scale between teachers who teach Turkish and those who teach in Albanian, and in the decision-making sub-dimension of the scale between teachers who teach in Turkish and those who teach in Bosnian. According to teachers who teach in Albanian ($\bar{x} = 3.66$) and Bosnian ($\bar{x} = 3.59$), participation of families in education is at a high level, compared to Turkish teachers ($\bar{x} = 3.32$), parents' participation in education is at a medium level.

Teachers whose branch is quantitative sciences express that the participation of families in education is at medium ($\bar{x} = 3.24$) level, and teachers whose branch is social sciences at a high level ($\bar{x} = 3.64$).

Based on the teachers' opinions regarding the participation level of families in education; It was determined that there was no significant difference ($p > 0.05$) regarding the professional seniority variable of teachers. Parents' participation in education; Teachers working in primary schools only in the parenting sub-dimension think that they are at high ($\bar{x} = 3.60$) level, and those working in middle schools are at middle ($\bar{x} = 3.31$) level. It was determined that there was no significant difference ($p > 0.05$) between the teachers' opinions regarding the level of participation in education, according to the education level variable.

There was no significant difference between parents' educational participation levels in relation to the variables such as the degree of closeness of parents' views, working style, age, education level, income level, native language variable ($p > 0.05$). Participation of families in education is high according to teachers' opinions and medium according to parents' opinions.

Teachers who teach in Turkish think that the participation of families in education is moderate, while teachers who teach in Albanian and Bosnian stated that the participation

level of families in education is high. Male and female teachers do not think differently about the participation of families in education. Teachers, whose branch is social sciences, think that the participation level of families in education is higher than teachers whose field is quantitative sciences. There is no significant difference between the teachers' views on the participation of families in education regarding age and education level variables. On the other hand, teachers who work at the primary education level think that the participation of families in education is higher than the teachers working at the secondary school level.

It was observed that there wasn't significant difference in terms of parents' level of involvement in education according to the variables of the parents' closeness, working status, working style, age, education level, income level and native language. Participation of families in education is high according to teachers' opinions and medium according to parents' opinions.

Giriş

Değişim ve gelişime uyum sağlayabilen, çağın gereklerine cevap verebilen, araştıran, sorgulayan ve özgüven duygusu gelişmiş bireyler yetiştirmek eğitimle mümkündür. Yaşam boyu süren tüm bu öğrenme yolculuğu ağırlıklı olarak eğitim kurumlarında gerçekleşmektedir. Okul ve okul hayatı, çocuğun ve gencin edindiği deneyimleri geliştirmesine fırsat tanıyan bir alan olsa da öğretmenler, öğrenciler ve veliler eğitimin değişmez unsurlarıdır. Okulu özel kılan, onu bir bütün olarak kapsayan ve çevreleyen kendi fiziksel alanı iken, bu fiziksel alanı canlı, işlevsel kılan da öğrenci ve öğretmenlerin varlığıdır. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki bu ilişki kuşaklar arası bir alışverişi simgeler, okulları dünden bugüne, bugünden geleceğe taşıyan bu alışverişi tanıklık eder. Okul, verilen eğitimle değerlidir.

Eğitim çok geniş kapsamlı ve karmaşık bir süreç olduğundan, belirli zaman dilimi ya da süreli bir çabayla ve sadece belirli bir mekânla sınırlandırmak mümkün değildir. Eğitim, toplumun en geniş ve çok yönlü faaliyet alanlarından biridir (Fidan ve Erden, 1991). Eğitim, bireyin tüm yaşamı boyunca sürmekte ve yaşam boyu edindiği tecrübelerin tamamını kapsamaktadır (Varış, 1996). Eğitim, bilgi, davranış ve yeteneklerin geliştirilmesi ve kazandırılması için gerçekleşen faaliyetler dizisidir (Erkal, 1986: 66). Eğitim, kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 2009: 2). Eğitim insanların hayatları boyunca ihtiyaçlarını giderebilmek için gerekli olan unsurdur. Eğitim kişinin doğumuyla başlayan ve hayat boyunca devam eden bir süreçtir. Ailede başlayan eğitim, birey büyüdükçe sınırlarını giderek genişleterek daha planlı bir şekilde bireyi etkilemeye devam eder (Kuzucu ve Özdemir, 2003:119). Eğitim bireyi olgun ve mükemmel bir varlık durumuna ulaştırmak yolculuğu olarak görülebilir. Eğitim, bireyleri ve grupları, bürokraside ve sosyal tabakalaşma ile gelecekte alacakları görevlere hazırlama çalışmalarıdır (Ergun, 1994:1,6). Eğitim insanın var olan ve doğuştan getirdiği yeteneklerinin keşfedilmesini amaçlar. Bu yüzden eğitimden bireyi olumlu yönde geliştirmesi beklenir. Eğitim sadece insanın insani özelliklerini ortaya çıkarmak ve geliştirmek değil, aynı zamanda nitelikli bir hayat sürdürmesini amaçlamaktadır (Şişman, 2010). Eğitim, insanın tüm hayatını düzenleyen ve sosyal bir varlık olmasını sağlayan; çocuk doğar doğmaz önce ailede başlayan, daha sonra okul, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları, spor etkinlikleri ve sanat-edebiyat gibi etkinlikler yoluyla devam eden bir süreçtir (Nemutlu, 1998:165). Eğitim, bireyin davranışlarında bireysel yaşantıları aracılığıyla

ve belirli amaca yönelik olan istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1975). Tanımın içinde yer verilen “kasıt” sözcüğüyle eğitimin düzenli ve planlı değişmeleri içerdiğini; “istendik” sözcüğüyle ise değişmenin değil, toplumun istek ve beklentilerine uygun olan davranış değişiklikleri vurgulanmaktadır. “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla” ifadesi ise yaşayarak öğrenmesini kastetmektedir (Gürsel, 1997). Karslı’ya (2004) göre, geniş anlamda eğitim, olgun, aydın, hoşgörülü, bilgili gibi nitelermeleri anlatır. Bu durumda eğitim, toplumsal bir kurumdur. Diğer bir ifade ile eğitim, yeni yetişen çocukların hem kendilerine hem topluma yararlı bir şekilde gelişmelerini sağlamak için toplumun planlı ve bilinçli bir çabasıdır ve görüşlerin okullar gibi kurumlar aracılığı ile kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır. Bu iki tanım eğitimin bireysel ve toplumsal boyutlu olduğunu yansıtmaktadır. Eğitimin amacı, her zaman öğrencileri hayata hazırlamaktır ve amaçlarındaki farklılık sebepleri genel olarak toplumun içinde geçerli olan hayatın amaçları, gelecek hayat tasarımları, devlet ve toplum felsefeleri, kişilerin ve grupların sosyo-ekonomik durumları olabilir (Kıncal, 1993:12). Sürekli değişen, gelişen topluma uyum ve global dünyada önemli yer alabilmek için eğitim çok önemli bir unsurdur. Eğitim kalitesinin yüksek olması dinamik bir toplum demektir. Eğitim için yapılan her daim planlı programlı değişiklikler, insanların başarılı olmasına, ülkenin başarılarına imza atmasına neden olmaktadır. Gelecekte, eğitim düzeni içinde bir ferдин herhangi bir özelliğinin geliştirilmesindeki başarısızlık, millet hatta insanlık için bir kayıptır (Bilge, 1989:21). İyi eğitilmiş bir birey; kendisi, ailesi ve ait olduğu millet için, değerli bir zenginlik haline gelebilir. Yetersiz ya da maca uymayan bir eğitimle de kaybedilmiş bir olur (Hergüner, 1992:59). Bilgi toplumunda belirlenen eğitim politikası, eğitim sistemini bireylerin öğrenmeyi öğrenmesine; eğitim yönetimini ise, okulu öğrenen okul ortamına kavuşturmak amacıyla oluşturulmalıdır (Çalık, 2007). Eğitimin yapı taşı görevini okullar üstlenmektedir. Başarılı insanlar yetiştirmede ve ülkenin kalkınmasında hayati bir önem taşımaktadır (Dikbaş, 2008). Ülkenin ihtiyaç duyduğu etkili vatandaş yetiştirmesi eğitim sisteminin özellikle temel eğitiminin verimli çalışmasına bağlıdır (Susar, 2001:53). Dünyanın insan ilişkilerinin hızlı değişimi ve karmaşıklığı her geçen gün insan gelişiminden sorumlu olan herkesi çağa, ihtiyaçları doyumaya, elverişli eğitim ortamları, yöntemleri geliştirip uygulama konusunda arayış içinde olmaya zorlamaktadır. Çünkü bireyin gelişimi ona verilen eğitimle paraleldir. Bu gelişimin sağlıklı ya da sağlıklı olmayan boyutunu da çocuğun ailede, okulda, sokakta aldığı eğitimin içeriği ve benimsenen eğitim anlayışı tayin etmektedir (İlgar, İlgar Coşkun, 2016:1).

Eğitim günden güne karmaşık ve değişiklik içinde çeşitlenme süreci yaşamaktadır. Okulda verilen eğitim sınırlarını aşmakta ve yaşamın geniş alanlarına ulaşmaktadır. Bu kapsamında bireylerin eğitimi, beklenti ve isteklere karşılık verebilme düzeylerine ulaştırılma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Küken, 2006). Öğrenci olan çocuklar zamanlarının çoğunu evden çok okulda geçirmektedir. Bu durumda bu çocuklar öğretmen ve arkadaşlarıyla daha fazla etkileşimde bulunmaktadırlar (Çaplı, 1993:153). Sağlıklı bir hayatın bulunduğu okul, eğitilecek insanların bütün yeteneklerini meydana çıkarır, işler ve geliştirir (Özmen, 1999:16). Aile bunu destekleyecek en etkili unsurdur. Çocuğun okula başlamasıyla okul ve aile birbirlerinin partnerleri olarak görülür. Bu yüzden aile ve okul arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemlidir (Erdoğan, 2000:142). Aile, çocuğa gelecekte aile içinde ve toplumda alacağı rolü, ulaşacağı sosyal statüyü, kendisinden beklenen davranışları, beceri ve yetenekleri, kendi milli kültürünü oluşturan değerleri, inançları yaparak yaşayarak öğretmek ve göstermekle yükümlüdür (Ergün, 1994:21). Aile, en küçük ve temel toplumsal yapıdır. Aile, bu özelliği ile toplumu oluşturan bireylere ilk temel eğitimin verildiği yer olarak da

bilinmektedir. (Demiral, 2007). Çocukların yetiştiği aile ortamı, ana-baba-çocuk ilişkileri ve çocuk yetiştirme yöntemleri, onların ruh sağlığını ve kişilik gelişimini etkileyen etmenler arasında önemli bir yer tutmaktadır (Ünal, 2008:9). Bundan dolayı, aile ve okulun eğitim kapsamı içinde işbirliği mecburiyeti görülmektedir (Şişman, 2002:193).

Eğitim ve öğretim; yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve velilerin bir arada olduğu bir sistemdir. Öğretim, öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlaması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreçtir (Açıkgöz, 2007: 14). Bu sebeple bir eğitim programında hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme olmak üzere dört temel öge bulunur (Demirel ve Kaya, 2003:12). Eğitim sistemi açık bir sistem olarak tamamlanmaktadır. Sistemin öğelerinin ayrı ayrı faaliyetleri vardır. Farklı faaliyetler eğitimin çok yönlü oluşunun bir kanıtıdır (Oğuzhan, 1976). Toplumun eğitim ihtiyacının giderilmesi amacıyla oluşturulan temel kurumlardan biri okuldur. Okul, eğitim sisteminin amaçları ve ilkeleri doğrultusunda öğrenciye gerekli bilgi, beceri ve davranışların bilimsel yöntemlerle kazandırıldığı bir yapıdır (Aytaç, 2000). Okullar toplumsal açık sistem özelliği gösteren örgütlerdir (Bursalıoğlu, 1999). Okul bireyin sosyalleşmesinin, kültürlenmesinin, bireysel yeteneklerini geliştirmesinin, ona ekonomik katkı ve mesleki gelişimin sağlanmasının ortamı ve en çok etkileyicisidir (Çelikkaya, 1998: 97). Okulun yapısı ve sınıflar yalnız fiziki bir ortam olarak görülmemelidir (Eskicumali, 2002).

Okulun öğrenciye istenilen davranışları tek başına kazandırması mümkün değildir. Kazanılan davranışların önemli bir kısmı da ailenin katkısı ile oluşmaktadır (Gümüşeli, 2004). Bireyin yaşadığı çevre ile doğduğu ve içinde yetiştiği aile ortamı kişiliğinin oluşmasını büyük ölçüde etkiler (Kurtkan, 1972). Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken onların dünyasını genişletecek biçimde cesaretlendirdiklerinde, onlara hayatın yaşanası olduğunu da haber vermiş olurlar (Balaban ve Salı, 2006: 171). Çocuğun okul ve toplum karşısındaki tutum ve davranışları, ailedeki yaşantılarına bağlı olarak oluşur (Binbaşıoğlu, 2004:39). Çocuğun kişilik gelişiminin temelleri ailede şekillenir. Çocuğun özellikle ilk altı yaş aralığında aile içinde geçirdiği yaşantıların, yetişkinlik yıllarında kişilik özellikleri üzerinde belirleyici rolünün olduğu kâbul edilmektedir (Gürhan, 2004: 114).

Okul reform girişimleri aile katılımını ön planda tutmaktadır (Henderson & Berla, 1994). Aile katılımı, bir öğrencinin okula başladığı anda ailenin de bu eğitim sistemi içinde olması ile ifade edilir (Ireland, 2014). Aile katılımı, bir öğrencinin akademik başarısının önemli bir göstergesidir (Barge & Loges, 2011). Aile katılımı, çocukların yeteneklerine ve ilgi alanlarına yönelik inançlarının geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Carr, Borkowski & Maxwell, 1991). Aile katılımı çabaları sistematik ve süreklilik gerektiren, eğitim için tek başına yeterlilik göstermeyen, gelişimsel öğrenme bağlamında sürekli teşvik edilmesi özelliğine sahiptir (Weiss, Bouffard, Bridglall & Gordon, 2009). Ailenin eğitime katılımının değeri yaygın olarak kâbul edilmesine rağmen, katılımın sağlanması, motivasyonun sağlanması ve sürdürülebilmesi açısından zor bir süreçtir. Gürşimşek (2002)'e göre, eğitime aile katılımı anlayışının temel felsefesi aile yaşamını güçlendirmek yoluyla çocuğun gelişimine katkıda bulunmaktır. Okullar çeşitliliğe yöneldikçe eğitimcilerin karşılaştığı büyük zorluklar tüm öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi önemini artırmaktadır. Başarı farkını kapatmak ve öğrenci öğrenimini gerçekleştirmek için eğitimciler aile desteğine, yardımına ve işbirliğine ihtiyaç duymaktadır (LaRocque, Kleiman & Darling, 2011). Bu bağlamda aile okul işbirliği ailelerin ve eğitimcilerin, çocukların akademik ve sosyal gelişimlerini desteklemek için birlikte çalıştıkları okullar arasındaki ilişkiyi teşkil etmektedir (Cox, 2005).

Öğretmen aile ilişkileri düzenli ve etkili bir iletişimi gerektirir (Aral, Can, Kandır, 2000). Anne, baba ve öğretmenler çocuğun yararı için birbirlerini çok yönlü bilgilendirmek zorundadırlar (Çelik, 2005). Öğretmenler aile katılımının öğrenci akademik başarısı üzerindeki etkisini, yeni eğitim reformlarının ve girişimlerinin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir (Wilder, 2013). Eğitim, ailede başlayıp okulda devam eden bir süreçtir. Çocuklar, okuldaki eğitimin yansımalarını evde, evdeki kazanımlarını da okulda sergileme fırsatı bulurlar. Ailenin okulda eğitim süreçlerine katılımı, çocuğun okula uyumunu ve ailenin çocuğu ve okulu takibini kolaylaştırmaktadır. Aileler de çocuklarına okuldaki etkinlikleri tamamlayıcı nitelikte çok önemli katkılar sunabilirler (Aslanargun, 2007). Bu yolla veliler çocuklarıyla ilgili daha fazla sorumluluk üstlenebilirler.

Ailelerin okula katılımına ilişkin temel üç görüşten söz edilebilir. Birincisi, okul ailenin eğitime katılımını istemeyi; ikincisi okul aile katılımını istememeyi; üçüncüsü ise, okul yalnızca gerektiğinde aile katılımını istemesi durumlarını yansıtmaktadır. Yirmibirinci yüzyılın karmaşık toplumlarında pek çok aile, çocuklarının eğitiminde temel rol oynadığının ve onların gelişimine tek başına katkıda bulunamayacağını farkındadırlar. Bu sebeple aileler, çocuklarını, özellikle de ergenlik dönemindekileri büyütürken öğretmen, okul ve toplum kuruluşlarından karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilmek için bilgi talep ederler (Erdoğan ve Demirkasimoğlu, 2010). Öğretim sürecinde, öğretmenin aktardığı bilginin ulaşılması istenen hedef karşısında, öğrenci açısından da algılanıp algılanmaması, öğrencinin hazır olmasında büyük rol göstermektedir. Bu süreç içinde karşılıklı ihtiyaçların karşılanması söz konusudur. Bu kapsam altında öğretmenler veliler ile sürekli iletişim de bulunarak, bir başarının gerçekleşmesini sağlamak için temeli oluşturmaktadırlar. Bir velinin çocuğu hakkında bildikleri ve bir öğretmenin bu öğretim sürecinde başarmak istedikleri bazen bu ikili sıralamanın bir bütünü oluşturması sayesinde gerçekleşebilir. Bu bütünün oluşması sadece eğitim süreci içinde öğretmen, öğrenci ve veli üçgeninde başarılabilir. Literatürde de aile katılımının çocukların öğrenme deneyimlerini ve akademik başarılarını artırdığı görülmektedir (Eagle, 1989; Eccles ve Harold, 1996; Epstein, 1987, 1996, 2001; Hoover-Dempsey & Sandler, 1995; Thompson, 1993).

Son zamanlarda velilerin daha bilinçli bir şekilde en iyiyi bulma içinde oldukları görülmektedir. Ancak bu ilginin göz ardı edilişi ve öğretmenlerin eski bildikleri sistem doğrultusunda öğretime devam etmeleri karşısında, ailelerin eğitime katılımının çok fazla önemsenmediği sohbetlerde ve ikili görüşmelerde dile getirilmekte ve genel gözlemlerden de tahmin edilmektedir. Yapılan literatür taramasında ailelerin eğitime katılım düzeylerinin belirlenmesine yönelik Kosova'da hiçbir bilimsel çalışmanın yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu sebeple bu araştırmanın problem cümlesi "*öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı ne düzeydedir?*" şeklinde belirlenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, Kosova-Prizren şehrinde ailelerin eğitime katılımını öğretmen ve veli görüşlerine göre belirlenebilmesidir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için aşağıda ki sorulara cevap aranmıştır:

1. Veli ve öğretmen görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı ne düzeydedir?
2. Ailelerin eğitime katılımına ilişkin öğretmen görüşleri arasında;
 - Öğretim dili, cinsiyet, branş, yaş, mesleki kıdem, görev yapılan eğitim kademesi ve eğitim düzeyi açısından anlamlı farklılık var mıdır?
3. Ailelerin eğitime katılımına ilişkin velilerin görüşleri arasında;

- Yakınlık derecesi, çocuk durumu, çalışma şekli, yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu ve anadiline göre anlamlı farklılık var mıdır?

Yöntem

Bu araştırma betimsel tarama modelindedir. Karasar'a göre (2002) betimsel tarama modeli, belirli bir alanine ya da belirli bir grubun belirli özelliklerini belirlemek amacıyla verilerin toplanıp yorumlanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

Evren ve Örneklem

Çalışmada evren, Kosova da bulunan devlet ilkokul ve ortaokul kademelerinde görev yapan öğretmenlerden ve bu okullarda okuyan öğrenci velilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenen, 2015-2016 öğretim yılında Prizren okullarından seçilen Türkçe, Arnavutça ve Boşnakça eğitim veren 300 öğretmen ile Anadili Türkçe, Arnavutça ve Boşnakça olan toplam 105 veliden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler Ailenin Eğitime Katılımı Ölçeği ölçeği ile toplanmıştır. Ölçek veli ve öğretmen formu olarak iki gruba uygulanmıştır. Veli formunda kişisel bilgiler olarak, velilerin kendileriyle ilgili; yakınlık derecesi, çocuk durumu, çalışma durumu, çalışma şekli, yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu, anadili ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Öğretmen ise formunda, öğretim dili, cinsiyet, brans, yaş, mesleki kıdem, görev yapılan eğitim kademesi, eğitim düzeyi ile ilgili sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde velilere ve öğretmenlere uygulamak üzere 47 madde ve ebeveynlik, iletişim kurma, gönüllülük, evde öğrenme, karar verme alt boyutlarından oluşan Ailenin Eğitime Katılımı Ölçeği Joyce Epstein Ölçeği kullanılmıştır. Epstein (2009) den izin alarak Türkçeye uyarlanması Erdener (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik değeri $R=.968$ ve alt boyut güvenirlik değerleri ebeveynlik alt boyutunda $R=.841$, iletişim kurma alt boyutunda $R=.880$, gönüllülük alt boyutunda $R=0.890$, evde öğrenme alt boyutunda $R=.898$, karar verme alt boyutunda $R=.891$ olarak gösterilmektedir. Bu çalışmada öğretmen ölçeğinin güvenirlik değerleri ebeveynlik alt boyutunda $R=.85$, iletişim kurma alt boyutunda $R=.91$, gönüllülük alt boyutunda $R=.90$, evde öğrenme alt boyutunda $R=.92$, karar verme alt boyutunda $R=.92$ ve toplamda $R=.97$ olarak bulunmuştur. Veli ölçeğinin güvenirlik değerleri ise ebeveynlik alt boyutunda $R=.86$, iletişim kurma alt boyutunda $R=.92$, gönüllülük alt boyutunda $R=.93$, evde öğrenme alt boyutunda $R=.93$, karar verme alt boyutunda $R=.94$ ve toplamda $R=.97$ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin öğretmen versiyonunda ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı $R=.970$, veliversiyonunda ise güvenirlik katsayısını $R=.977$ olarak hesaplamıştır. Bu çalışmada Beşli Likert Derecelendirme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek (5) Herzaman, (4) Sık sık, (3) Ara sıra, (2) Nadiren, (1) Hiçbir zaman yönünde en olumsuzdan en olumlu seçeneğe doğru artan bir biçimde puanlanmıştır. Ölçekte her bir maddeye verilen yanıt kodları bu derecelere uygun olarak olumsuzdan olumluya doğru 1.00-5.00 arasında değişmektedir. Ölçme aracında yeralan aralıkların eşit olduğu varsayımından hareket ederek $(n-1/n) 5-1/5=0.80$ olarak aralık değeri bulunmuş ve buna göre seçeneklere ait alt ve üst sınırlar belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.80 "çok düşük", 1.81-2.60 "Düşük", 2.61-3.40 "Orta", 3.41- 4.20 "Yüksek", 4.21-5.00 "Çok Yüksek " olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin çözümlenmesinde SPSS programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken kişisel veriler için frekans, yüzde, ikili bağımsız için t-test, ikiden fazla değişkenler için one way anova analizleri yapılmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin normallik testi analizi sonucunda çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Ailenin eğitime katılımı ölçeğinin öğretmen formunun çarpıklık (-,747) ve basıklık değerleri (-,121), veli formunun çarpıklık (-,453) ve basıklık (-,664) değerleri -1 ile +1 arasında olduğundan (Tabachnick & Fidell, 2013) normal dağılım gösterdiğine karar verilmiş ve parametrik analizler yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 105 velinin % 54.3'nün anne, %45.7'sinin baba olduğu tespit edilmiştir. Buna göre çocuklarıyla ilgilenen velilerin daha çok anneler olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan 105 velinin arasından bir kız ve bir erkek çocuğu olan ailelerin sayısı en fazladır. Dikkat çeken bir durum; 1 ya da 2 çocuklu ailelerin toplamdaki oranının yaklaşık üçte bir olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan 105 velinin %15.2'sinin çalışmadığı, %84.2'sinin de çalıştığı görülmektedir. Araştırmaya katılan 105 velinin %10.5'nin 20-29 yaş aralığında, %31.4'ünün 30-39 yaş aralığında, %46.7'nin 40-49 yaş aralığında ve %11.4'ün 50 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Buna göre örneklem dağılımını daha çok 40 ile 49 yaş aralığındaki veliler oluşturduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan 105 velinin %13.3'nü ilkokul, %37.1'ni ortaokul, %13.3'nü iki yıllık üniversite, %27.6'nı dört yıllık üniversite ve %8.6'nı lisanüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu verilere dayanarak üniversite mezunları sayısının %52.0 olduğu ve orta okul mezunu velilerin sayısında ilk okul mezunu velilerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 105 velinin %2.9'nun 200-500 € arasında, % 16.2'nin 500-1000 €/yıl arasında, %55.2'nin 1000-2000 €/yıl arasında ve % 28.6'nın 2000 €/yıl ve üzeri gelir düzeyinin olduğu anlaşılmıştır. Bütün bu bilgiler kapsamında velilerin işsizlik oranının, çalışan velilere göre daha düşük olduğunu ve gelirin 500 €/yıl dan yukarı olan aileler sayısının %90.0'ı göstermektedir. Sadece 3 kişinin gelir düzeyinin 500€' dan az olması ve 102 veli gelirinin de 500 € 'dan fazla olması işsizlik oranın yüksek olmadığını göstermektedir. Araştırmaya katılan 105 velinin anadili bakımından % 33.3Türkçe, % 33.3 Boşnakça ve % 33.3Arnavutça konuşan ailelerden oluştuğu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan 300 öğretmenin % 33.3' ü Türkçe, % 33.3'ü Boşnakça ve % 33.3'ü Arnavutça dilinde eğitim vermektedir. Araştırmaya katılan 300 öğretmenin %63'ü kadın, %37'i erkek olduğu anlaşılmıştır. Buna göre kadınların sayısının daha fazla olması öğretmenlik mesleğinin da çok bayanlar tarafından tercih edildiğini göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sayısı sosyal ve sayısal bilimlerin; dil, spor ve teknik bilimlerine nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Sayısal ve sözel bilimlerin yüzdeler toplamı %84.6'ı olması, daha fazla tercih edilen öğretmenlik alanlarının sayısal ve sözel olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan 300 öğretmenden %12.7'i 20-29 yaş aralığında, 92'si %30.7'i 30-39 yaş aralığında, %32.3'ü 40-49 yaş aralığında ve %24.3'ü 50 yaş ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmüştür. Buna göre öğretmenlerin çoğunun 30 yaş ve üzeri olduğunu ve öğretmenlerin daha yaşlı kadrodan oluştuğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla yüzdeler oranı mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerden oluşmaktadır. Buna göre mesleğinde tecrübeli, uzun yıllar eğitime katkısı olan öğretmenlerin var olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 74'ü ilkokul öğretmeni, %26.0'sı ortaokul öğretmeni olduğunu göstermektedir. Buna göre araştırmamıza katılan ve

gönüllü olarak ölçeğimize cevap vermeyi kâbul eden öğretmenlerin çoğunun ilkökul öğretmenini olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bilgilerine göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%76.3) lisans mezunu olduğu görülmektedir. Buna göre Kosova'nın Prizren şehrinde eğitim veren öğretmenlerin çoğunluğunu, lisans mezunu öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Öğretmenlerin görüşleri temel alınarak, ailelerin eğitime katılımının ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla ölçeğin ebeveynlik, iletişim kurma, gönüllülük, evde öğrenme ve karar verme alt boyutları kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Ailelerin eğitime katılımına ilişkin öğretmen görüşlerine ait ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılım düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma

Alt boyutlar	Anadili						Toplam	
	Türkçe		Boşnakça		Arnavutça			
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss
Öğretmen	3.32	.80	3.59	.73	3.66	.75	3.52	.77
Veli	3.20	.94	3.37	.89	3.39	.95	3.32	.92

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımının yüksek düzeyde ($\bar{x}=3.52$), velilerin görüşlerine göre ise orta düzeyde ($\bar{x}=3.32$) olduğu görülmektedir.

Ailelerin eğitime katılımına ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretim dili değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analiz sonucunda anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğretim dili değişkeninin ailelerin eğitime katılımı düzeyine ilişkin oluşturduğu farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan *One Way Anova* testi sonucu Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen görüşlerine ilişkin öğretim dili değişkenine göre One Way Anova Testi Analizi

Bağımlı Değişken	Öğretim Dili I	Öğretim Dili J	I-J	F	p
Toplam	Türkçe ($\bar{x}=3.32$)	Boşnakça ($\bar{x}=3.59$)	-.274	5.58	.004
		Arnavutça ($\bar{x}=3.66$)	.340		
Gönüllülük	Türkçe ($\bar{x}=3.03$)	Arnavutça ($\bar{x}=3.46$)	-.430	5.01	.007
Evde Öğrenme	Türkçe ($\bar{x}=3.40$)	Arnavutça ($\bar{x}=3.80$)	-.377	4.31	.140
Karar Verme	Türkçe ($\bar{x}=3.27$)	Boşnakça ($\bar{x}=3.68$)	-.413	5.58	.004

Tablo 2'de Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına göre gruplar arasında; Türkçe eğitim veren öğretmenlerin, Boşnakça ve Arnavutça eğitim veren öğretmenler arasında anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu belirlenmiştir. Buna göre ailelerin eğitime katılımı Türkçe eğitim veren öğretmenler tarafından orta ($\bar{x}=3.32$) düzeyde, Boşnakça eğitim veren öğretmenler tarafından yüksek ($\bar{x}=3.59$) düzeyde ve Arnavutça eğitim veren öğretmenler tarafından yüksek ($\bar{x}=3.66$) düzeyde olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda ailelerin eğitime katılım düzeyinin Türkçe eğitim veren öğretmenler tarafından daha az katılıma teşvik edildiği görülmektedir. Türkçe eğitim veren öğretmenlerle Arnavutça eğitim veren öğretmenler arasında ölçeğin gönüllülük alt boyutunda ve Türkçe eğitim veren öğretmenlerle Boşnakça eğitim veren öğretmenler arasında ölçeğin karar verme alt boyutunda anlamlı ($p<0.05$) farklılık görülmektedir. Tablo 2'de görülen değerlere göre Arnavutça ($\bar{x}=3.66$) ve Boşnakça ($\bar{x}=3.59$) eğitim veren öğretmenlerin ailelerin eğitime katılma düzeyinin yüksek olduğunu, Türkçe öğretmenlerin ($\bar{x}=3.32$) ise ailelerin eğitime katılma düzeyinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Ailelerin eğitime katılımına ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi analiz sonucunda anlamlı farklılığın olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir.

Ailelerin eğitime katılımına ilişkin öğretmen görüşlerinin branş değişkenine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ailelerin eğitime katılımı açısından anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin branşlarının ailelerin eğitime katılım düzeyine ilişkin farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Post-Hoc Scheffe analizi sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen görüşlerine göre branş değişkenine İlişkin Post-Hoc Scheffe Testi Analizi

Bağımlı Değişken	Branş I	Branş J	I-J	F	p
Toplam	Sayısal ($\bar{x}=3.24$)	Sosyal ($\bar{x}=3.64$)	-.393	4.69	.003
Ebeveynlik	Sayısal ($\bar{x}=3.56$)	Sosyal ($\bar{x}=3.91$)	-.349	4.07	.007
İletişim Kurma	Sayısal ($\bar{x}=3.13$)	Sosyal ($\bar{x}=3.57$)	-.438	5.07	.002
Gönüllülük	Sayısal ($\bar{x}=2.97$)	Sosyal ($\bar{x}=3.35$)	-.379	3.01	.03
Evde Öğrenme	Sayısal ($\bar{x}=3.32$)	Sosyal ($\bar{x}=3.76$)	-.434	4.30	.005
Karar Verme	Sayısal ($\bar{x}=3.34$)	Sosyal ($\bar{x}=3.69$)	-.347	3.05	.029

Tablo 3'teki Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, branşı sayısal olan öğretmenlerin ve branşı sosyal olan öğretmenler arasında anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu belirlenmiştir. Buna göre ailelerin eğitime katılımını branşı sayısal olan öğretmenlere göre orta ($\bar{x}=3.24$) düzeyde, branşı sosyal olan öğretmenlere göre yüksek ($\bar{x}=3.64$) düzeyde olduğunu ifade edilmektedir. Buna göre branşı sayısal olan öğretmenler ailelerin eğitime katılımının daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3'teki Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına ilişkin, ailelerin eğitime katılımı ölçeğinin ebeveynlik alt boyutunda branşı sayısal olan öğretmenlere göre yüksek ($\bar{x}=3.56$) düzeyde, branşı sosyal olan öğretmenlere göre yüksek ($\bar{x}=3.91$) düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3'teki Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına ilişkin, ailelerin eğitime katılımı ölçeğinin iletişim kurma alt boyutunda branşı sayısal olan öğretmenlere göre orta ($\bar{x}=3.13$) düzeyde, branşı sosyal olan öğretmenlere göre yüksek ($\bar{x}=3.91$) düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 3'teki Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına ilişkin, ailelerin eğitime katılımı ölçeğinin gönüllülük alt boyutunda branşı sayısal olan öğretmenlere göre orta ($\bar{x}=2.97$) düzeyde, branşı sosyal olan öğretmenlere göre orta ($\bar{x}=3.35$) düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3'teki Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına ilişkin, ailelerin eğitime katılımı ölçeğinin evde öğrenme alt boyutunda branşı sayısal olan öğretmenlere göre orta ($\bar{x}=3.32$) düzeyde, branşı sosyal olan öğretmenlere göre yüksek ($\bar{x}=3.76$) düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3'teki Post-Hoc Scheffe testi sonuçlarına ilişkin, ailelerin eğitime katılımı ölçeğinin karar verme alt boyutunda branşı sayısal olan öğretmenlere göre orta ($\bar{x}=3.34$) düzeyde, branşı sosyal olan öğretmenlere göre yüksek ($\bar{x}=3.69$) düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ailelerin eğitime katılımı düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerine göre; öğretmenlerin yaş değişkenine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ailelerin eğitime katılımı açısından ($p>0.05$) anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmenler görüşlerine göre; ölçeğin ebeveynlik alt boyutunda yaş değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı, ölçeğin alt boyut maddeleri arasında da anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir. Ebeveynlik alt boyutunda 20-29 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin yüksek ($\bar{x}=3.98$) düzeyde ailelerin eğitime katılımının görüldüğünü göstermektedir. En düşük aritmetik ortalama değeri ise ölçeğin gönüllülük alt boyutunda da 30-39 yaş aralığında bulunmaktadır. 30-39 yaş aralığında bulunan öğretmenler orta ($\bar{x}=3.19$) düzeyde ailelerin eğitime katılımının görüldüğünü ifade etmektedir.

Ailelerin eğitime katılımı düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerine göre; öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ailelerin eğitime katılım düzeyinde ($p>0.05$) anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Ailelerin eğitime katılım düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında eğitim kademesi değişkenine göre t-test analizi yapılmış ve anlamlı fark olup olmadığı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen görüşlerine göre eğitim kademesi değişkenine ilişkin t-test analizi

Boyutlar	Eğitim Kademesi	N	\bar{x}	Ss.	t	p
Ebeveynlik	İlkokul	222	3.82	.81	1.38	.167
	Ortaokul	78	3.68	.80		
İletişim	İlkokul	222	3.51	.83	2.85	.005
	Ortaokul	78	3.20	.80		
Gönüllülük	İlkokul	222	3.35	.96	2.64	.009
	Ortaokul	78	3.01	.98		
Evde Öğrenme	İlkokul	222	3.74	.90	3.04	.003
	Ortaokul	78	3.37	1.02		
Karar Verme	İlkokul	222	3.66	.85	2.29	.023
	Ortaokul	78	3.39	.96		
Toplam	İlkokul	222	3.60	.76	2.88	.004
	Ortaokul	78	3.31	.77		

Tablo 4'te ailelerin eğitime katılım düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında eğitim kademesi değişkenine göre t-test analizi yapılmış ve anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu görülmüştür. Ölçeğin ebeveynlik alt boyutunda sadece ilkokul ($\bar{x}=3.82$) ve ortaokul ($\bar{x}=3.68$) eğitim kademelerinde anlamlı ($p>0.05$) farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ailelerin eğitime katılımı ilkokullarda yüksek ($\bar{x}=3.60$) düzeyde olduğunu, orta okullarda orta ($\bar{x}=3.31$) düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ailelerin eğitime katılımı düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında eğitim düzeyi değişkenine göre yapılan One-Way Anova sonuçları ailelerin eğitime katılım düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür.

Veli görüşlerine göre; velinin yakınlık derecesi, çalışma şekli, yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu, anadili değişkenlerine ilişkin ailelerin eğitime katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 5. Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılım düzeyleri

	Öğretmen	Veli
\bar{x}	3.52	3.28
N	300	105
Ss.	.77	.93

Tablo 5' de veli ve öğretmen görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı düzey bilgileri görülmektedir. Öğretmen görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı yüksek ($\bar{x}=3.52$), veli görüşlerine göre ise orta ($\bar{x}=3.28$) düzeydedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmen görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı yüksek, veli görüşlerine göre ise orta düzeydedir. Erdoğan ve Demirkasimoğlu (2010) tarafından yapılan nitel çalışmada ailelerin eğitime katılımı ile ilgili yönetici ve öğretmen görüşleri alınmıştır. Yönetici ve öğretmenler tarafından ailelerin eğitime katılımı konusunda pasif ve isteksiz oldukları açıklanmıştır. Ayrıca araştırmada hem öğretmen hem de veli olumsuz tavırlarının varlığından bahsedilmiş ve engellerin ortadan kaldırılması için öneriler geliştirilmiştir. Argon ve Kıyıcı (2012) tarafından yapılan çalışmada ailelerin eğitim sürecine katılımı ile ilgili öğretmen görüşleri üzerinde durulmuştur. Öğretmen görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımının yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir. Yaşar Ekici (2013) tarafından yapılan çalışmada yönetici ve öğretmen görüşlerine göre ailenin katılımı ile ilgili inceleme yapılmıştır. Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre ailenin katılımının yeterli düzeyde olduğu belirtilmiştir. Erdener (2014) tarafından yapılan çalışmada ailenin eğitime katılımını engelleyen ve destekleyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aileler ile ilgili pozitif ve negatif etkenler belirlenmiş ve öneriler geliştirilmiştir. Bayraktar, Güven ve Temel (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin aile katılımı hakkında tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada cinsiyet, çalıştığı kurum ve kıdem değişkenlerine göre ailelerin eğitime katılımına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Anlamlı farklılığa sadece yaş değişkeninde rastlanmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda bu araştırma ile benzer ve farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür.

Türkçe eğitim veren öğretmenler ailelerin eğitime katılımının orta düzeyde olduğunu düşünürken, Arnavutça ve Boşnakça eğitim veren öğretmenler ailelerin eğitime katılma düzeyinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Kadın ve erkek öğretmenlere göre ailelerin eğitime katılımının görece yüksek düzeyde olduğu ifade edilerek aralarında anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir. Branşı sosyal olan öğretmenlerin branşı sayısal olan öğretmenlere göre düzeyinin daha yüksek olduğu ayrıca branşı sosyal ve sayısal olan öğretmenler arasında bu yüzden anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Yaş ve eğitim düzeyi değişkenlerine ilişkin ailelerin eğitime katılımının yüksek düzeyde olduğu belirtilmiş ve aralarında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. İlkokul eğitim kademesinde olan öğretmenlerin düzeyi ortaokul kademesindeki öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirtilmiş ve ayrıca eğitim kademesi değişkenine göre ailelerin katılımında anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Ailelerin eğitime katılımı düzeyine ilişkin velinin yakınlık derecesi, çalışma durumu, çalışma şekli, yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu ve anadili değişkenlerine göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Ailelerin eğitime katılım düzeyine ilişkin velinin yakınlık derecesine göre her iki değişkende de görece orta düzeyde olduğu görülmektedir. Veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı çalışma durumu değişkeni kapsamında çalışmayan veliler çalışan velilere göre görece daha yüksek düzeydedir. Veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı çalışma şekli değişkeni açısından, çalışmayan velilerin eğitime katılma düzeyi devlet ve özel kurumunda çalışan velilere göre görece daha yüksek düzeydedir. Veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı yaş değişkeni açısından 40-49 yaş aralığında olan velilerin diğer yaş aralıklarına göre görece yüksek düzeydedir. Veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı

eğitim seviyesi değişkeni açısından lisans üstü eğitim seviyesi diğer eğitim seviyeleri boyutlarına göre görece daha yüksek düzeydedir. Veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı gelir durumu değişkeni açısından 1000-2000€/yıl gelir düzeyinde olanlar diğerlerine göre görece daha yüksek düzeydedir. Veli görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı anadili değişkeni açısından anadili Türkçe, Boşnakça ve Arnavutça olan ailelerin eğitime katılma düzeyi görece orta düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerine göre ailelerin eğitime katılımı yüksek düzeyde, veli görüşlerine göre orta düzeydedir. Aykol (2019) yapılan araştırmada ailelerin eğitime katılımı öğretmen görüşlerine göre orta düzeyde, veli görüşlerine göre de orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu iki araştırma karşılaştırıldığında Kosova ve Türkiye’de ailenin eğitime katılımının farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Öneriler

- Veli görüşlerine göre; ailelerin eğitime katılımı orta düzeyde olduğu anlaşıldığından bunun yükseltilmesi için okul-aile işbirliğinin işlevini artıracak yeni düzenlemelere yer verilmesi yararlı olabilir.
- Türkçe eğitim veren öğretmenler, ailelerin eğitime katılımının orta düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yükseltilmesi için öğretmen, öğrenci ve veli işbirliğini artıracak yeni düzenlemelere yer vermeleri yararlı olabilir.
- Ailelerin eğitime katılımı branşı sayısal olan öğretmenler tarafından orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Bunun yükseltilmesi için branşı sayısal olan öğretmenlere veli beklentilerini anlayabilmek konusunda hizmet içi eğitim ve seminerlerin verilmesi yararlı olabilir.
- Ailelerin eğitime katılımı düzeyinin belirlenmesi için görüşme ya da gözlem gibi nitel yöntemler de kullanılabilir.
- Benzer çalışmaların Kosova’da anadili Türkçe, Boşnakça ve Arnavutça olan ailelerin birlikte yaşadığı farklı şehirlerde tekrarlanması ve sonuçların kıyaslanması yapılabilir.
- Bu araştırma resmi okullarda çalışan öğretmenler ve bu okullarda okuyan öğrenci velileri üzerine yapılmıştır. Özel okullarla karşılaştırmalı olarak durum çalışması yapılabilir.
- Bu çalışmada Ailelerin Eğitime Katılımı, öğretmen ve veli görüşlerine göre ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Benzer çalışmalar, okul yöneticileri ve öğrenciler de dahil edilerek yapılabilir.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2007). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi (15. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aral, N., Kandır, A., Can, Y.M. (2000). *Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları*. İstanbul: YA-PA Yayınları.

- Argon, T. & Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 120-135.
- Aykol, B. G. (2019). *Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailenin eğitime katılımı* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).
- Aytaç, T. (2000). Hizmet içi eğitim kavramı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 66-69.
- Balaban-Salı, J. (2006). *Öğrenmede Güdülenme*. (Ed: Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Barge, J. K. & Loges, E. L. (2011). Parent, student, and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communications Research*, 31(2), 140-163.
- Bayraktar, V., Güven, G ve Temel, Z. F. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 755-770.
- Binbaşoğlu, C. (2004). *Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları*. Milli Eğitim Sorunları. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bilge, N. (1989). *Çağdaş ve Demokratik Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Aygün, Ö., Çakmak, E. K., ve Karadeniz, Ş. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carr, M., Borkowski, J. & Maxwell, S. E. (1991). Motivational components of underachievement. *Psychological Reports*, 21, 108-118.
- Cox, D. D. (2005). Evidence-based interventions using home-school collaboration. *School Psychology Quarterly*, 20(4), 473-497.
- Çalık, C. (2007). Okul-Çevre İlişkisinin Okul Geliştirmedeki Rolü: Kavramsal bir çözümleme. *GÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-139.
- Çaplı, O. (1993). *Çocukların ve Gençlerin Eğitimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Çelik, N. (2005). *Okul-Aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelikkaya, H. (1998). *Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Basım Yayıncılık.
- Çingir, H. (1994). *Örnekleme Kuramı* (2. baskı). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Demiral, E. (2007). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları*. Yayınlanmamış (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Dikbaş, İ. (2008). *Veli beklentileri ve karşılama düzeyleri: Özel vakıf örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Programı, İstanbul.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2003). *Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar. Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Eagle, E. (1989). Socioeconomic status, family structure, and parental involvement: The correlates of achievement. *Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco.*
- Eccles, J. & Harold, R. (1996). Family involvement in children's and adolescent's schooling. In A. Booth & J. Dunn (Eds.), *Family-school links: How do they affect educational outcomes?* (3-34). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Epstein, J. L. (1987). Toward a theory of family-school connections: Teacher-practices and parent involvement. In K. Hurrelmann, F. Kaufmann & F. Losel (Eds.), *Social intervention: Potential and constraints* (121-136). New York: DeGruyter.
- Epstein, J. L. (1996). Perspectives and previews on research and policy for school, family, and community partnerships. In A. Booth & J. Dunn (Eds.), *Family –school Links: How do they affect educational outcomes?* (2009-246). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, Co: Westview.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K., Jansorn, N., Van Voorhis, F.L., Martin, C.S., & Williams, K. J. (2009). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Erden, M. (1995). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Erdener, M. A. (2014). Ailenin eğitime katılımını engelleyen ve destekleyen Faktörler. *NWSA Education Sciences*, 9 (1), 19-35.
- Erdener, M.A. (2016). Principals' and teachers' practices about parent involvement in schooling. *Universal Journal of Educational Research* 4(12A): 151-159.
- Erdoğan, İ. (2000). *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği. (2. Basım)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16 (3), 399-431.
- Ergun, M. (1994). *Eğitim Sosyolojisine Giriş (Eğitim ve Toplum)*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Erkal, M. E. (1986). *Sosyolojik Açıdan Spor*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Eskicumalı, A. (2002). *Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği. Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (Editör: Yüksel Özden). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Fidan, N. (1996). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme. (3.Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Fidan, N. & Erden, M. (1991). *Eğitime Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev: Emel Aksay ve Birsen Özkan). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Gürhan, C. (2004). *Kişilik gelişimi, gelişim ve öğrenme psikolojisi*. (Ed. Binnur Yeşilyaprak). Ankara: Pegem A Yay.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin Katılım ve Desteğinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Özel Okullar Bülteni*, 2(6), 14– 17.
- Gürsel, M. (1997). *Okul Yönetimi*. (4. Baskı). Konya: Mikro Yayınları.
- Gürşimsek, I. (2002). *DEÜ Okul Öncesi Eğitimler El Kitabı: Etkin Öğrenme ve Aile katılımı*. İstanbul: Ya-pa Yayınları, s: 30.
- Henderson, A. T. & Berla, N. (1994). A new generation of evidence: The family is critical to student achievement (A report from the national committee for citizens in education). Washington DC: Center for Law and Education.
- Hergüner, G. (1992). Çocuğun Spora Yönelmesinde Ailenin Rolü ve Önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, s: 87.
- Hoover-Dempsey, K. & Sandler, H. (1995). Parental involvement in children's education: Why does it make a difference? *Teachers College Record*, 97, 310-331.
- İlgar, Z. & İlgar, Coşkun, S. (2016). *Aile Odaklı Eğitim*. İstanbul: İlgar Eğitim Danışmanlık Yayıncılık.
- Ireland, K. (2014). The definition of parent involvement. 01.07.2020 tarihinde <http://www.livestrong.com/article/75306-definition-parent-involvement/adresinden> alınmıştır.
- LaRocque, M., Kleiman, I. & Darling, S. M. (2011). Parental Involvement: The Missing Link in School Achievement. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 55(3), 115-122.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Karslı, M. D. (2004). *Yönetmelik etkililik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kıncal, Y. R. (1993). Aile ve eğitim. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 63-69.
- Kneller, G. F. (1977). *Kültür ve Kişilik Eğitimi*. (Çev: M. Tezcan). Ankara Eğitim Fakültesi Dergisi, 10, 1-4.
- Koro, B. (2008a). *Kosova Eğitim Sistemi ve Türkçe Eğitim*. <http://www.kosovahaber.net/haber/haberdetay.asp?bolum=3755&uyeid=9> adresinden 29.09.2016 tarihinde alınmıştır.
- Koro, B. (2008c). Kosova Azınlığı Sorumlusu Bedrettin Koro ile 02.08.2016 tarihinde yapılan görüşme.
- Koro, B. (2011). *Kosova Türkçe Eğitimde Gelişmeler*. Prizren.
- Koro, B. (2013). Kosova Eğitim Sistemi ve Türkçe Eğitim. *Bal-Tam / Türklük Dergisi*.

- Kurtkan, A. (1972). *Sosyolojik Açıdan Eğitim Yoluyla Kalkınmanın Esasları*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Küken, G. (2006). *Yeni ve Yakınçağ'da Eğitim Felsefesi*. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Yayınları. İstanbul.
- Kuzucu, Y. ve Özdemir, E. (2003). *Küçükler İçin Büyüklere*. Ankara: RAM Yayınları.
- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2006). *Bireysel Farklılıklar ve Eğitime Yansımaları (Ed., Yıldız, Kuzgun ve Deniz Deryakulu,). Eğitimde Bireysel Farklılıklar (2. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Nemutlu, D. (1998). *Gençliğin Eğitim Sorunları*. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(17), 165-175.
- Oğuzhan, F. (1976). *Öğretmenliğin Üç Yönü*. Ankara: Tekişik Matbaası.
- Özdemir, M. Dilekmen, M. (2016). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Duyumlarının Öncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education* 6 (1).
- Özmen, Ö. (1999). *Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Ünal, F. (2008). Ailede Çocuk İstismarı ve İhmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 12. (1).
- Susar, F. (2001). Türkçe Öğretiminde Öğretmen Boyutunda Karşılaşılan Sorunlar ve Bunun Öğretmen Performansına Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10: 53-57.
- Şişman, M. (2002). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman, M. (2010). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman, M. (2012). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taymaz, H. (1997). *Uygulamalı Okul Yönetimi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Sayı180.
- Tan, H. & Baloğlu, M. (2006) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Teori ve Uygulama*.Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Thompson, H. (1993). *Quality education program/Mississippi: Program evulation panel report*. Corona, CA: Quality Education Project.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme* Ankara: Alkım Yayınları.
- Yaşar Ekici, F. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlar açısından karşılaştırılması (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Weiss, H. B., Bouffard, S. M., Bridglall, B. L. & Gordon, E. W. (2009). Reframing Family Involvement in Education: Supporting Families to Support Educational Equity. Research Review No. 5.
- Wilder, S. (2013). Effects of parental involvement on academic achievement: a meta-synthesis. *Educational Review*, 66(3), 377-397.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı* (22. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.